

Ministarstvo kulture i medija na temelju članka 9. Standarda za specijalne knjižnice („Narodne novine“, broj 103/21) donosi

SMJERNICE ZA NABAVU KNJIŽNE GRAĐE I IZGRADNJU ZBIRKI U SPECIJALNOJ KNJIŽNICI KULTURNE BAŠTINE MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA REPUBLIKE HRVATSKE

UVOD

POVIJEST KNJIŽNICE

Nastanak Specijalne knjižnice kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske vezan je uz osnivanje *“Zemaljskog povjerenstva za čuvanje umjetnih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji” 1910. godine*. Povjerenstvo, odnosno *Konzervatorski ured*, djeluje od 1910. do 1940. godine, a 1941. osnovan je *“Konzervatorski zavod”* u Zagrebu. *“Zemaljski zavod za zaštitu spomenika kulture”* djeluje od 1945., a 1946. postaje *“Konzervatorski zavod Hrvatske”*. Od 1966. godine djeluje pod nazivom *“Republički zavod za zaštitu spomenika kulture”*. Godine 1991. Zavod dolazi pod nadležnost Ministarstva kulture i prosvjete, te se naziva *“Zavod za zaštitu spomenika kulture”* odnosno od 1995-96. *„Državna uprava za zaštitu spomenika kulture“*. Godine 1996. je Državna uprava za zaštitu spomenika kulture pripojena Ministarstvu kulture.

Točan datum osnivanja Knjižnice nije poznat, ali ona cijelo vrijeme djeluje u sastavu gore navedenih Ustanova.

Od 2021. godine prema ustroju Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske za Specijalnu knjižnicu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske nadležna je Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Sektor za digitalizaciju, dokumentaciju i registar, Služba za dokumentaciju i registar kulturnih dobara, Odjel za dokumentaciju kulturne baštine.

VIZIJA KNJIŽNICE

Omogućavanjem pristupa znanju i različitim motrištima, mišljenjima i idejama Knjižnica prinosi razvoju zaštite kulturne baštine. Za ostvarenje te svrhe temelj je nabavna politika i izgradnja zbirki, prikupljanje, organiziranje, obrada, čuvanje i zaštita informacijskih izvora, analognih i digitalnih te omogućivanje korisnicima uvida u građu, posudbu i daljinski pristup informacijskim izvorima i uslugama putem interneta.

FOND KNJIŽNICE

Fond knjižnice građen je prema potrebama Specijalne knjižnice kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske sukladno preporukama Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 103/2021) i Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti („Narodne novine“, broj 17/19, 98/19, 114/22 i 36/24).

Djelatnost ustanove prvotno je bila proučavanje i publiciranje te čuvanje spomenika. S vremenom je ustanova širila područje stručnog djelovanja, pa se tako i knjižnični fond izgrađivao prema potrebama. Danas, knjižnični fond uglavnom pokriva područje povijesti umjetnosti, arheologije, etnologije, arhitekture, urbanizma, konzervatorstva i dr.

Fond knjižnice obuhvaća nakon revizije 2023. godine:

- AV-Građa-104 CD/DVD naslova

- Periodika - 8936 svezaka
- Knjige - 18.301 svezaka
Ukupno: 27.341 jedinice (podaci za 31.12.2023.)

IZVORI FINANANCIRANJA

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske osigurava sredstava za nabavu knjižne građe i strane periodike. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske ustupa knjižnici naslove ponuđene za otkup Kulturnom vijeću za knjižnu, nakladničku i knjižarsku djelatnost i dokazne primjerke (knjige štampane sredstvima dobivenim od Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske).

Knjige i periodika se također nabavljaju razmjenom s drugim srodnim kulturnim ustanovama (instituti, muzeji, arhivi, ...), te poklonima.

NABAVNA POLITIKA I IZGRADNJA KNJIŽNIČNOG FONDA Specijalne knjižnice kulturne baštine Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

Struktura fonda knjižnice zadana je Standardima za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj prilagođenima specifičnim potrebama korisnika konzervatorsko-restauratorske struke.

Na temelju analize potreba korisnika nabavljaju se novi naslovi s područja arhitekture, arheologije, etnologije, povijesti, povijesti umjetnosti, urbanizma, prostornog planiranja itd. Prvenstveno se nabavlja literatura s tematikom kulturne baštine, zaštite kulturne baštine, konzervatorsko-restauratorske tematike, zaštite krajobraza i nematerijalne baštine, koja unapređuje saznanja i postupke u struci te daje opći kao i pojedinačni uvid u sve aspekte vezane uz pojam kulturne baštine, njenu povijest, zaštitu, razvoj, inovacije i nove postupke zaštite.

Gore navedene struke spadaju u prioritete nabave, a uz to nabavljaju se i naslovi koji obogaćuju i popunjavaju saznanja korisnika (arhivistika, bibliotekarstvo, etika, estetika, turizam, menadžment, legislativa. itd.).

Korisnici knjižnice aktivno sudjeluju u izgradnji knjižnog fonda preporukama o potrebnoj literaturi.

Planira se nabava približno 300 do 500 novih naslova knjižne građe, te 150 do 200 sveščića periodike godišnje.

Knjižnica nabavlja knjige, tekuće periodičke prinove, tiskanu građu i u manjoj mjeri elektroničke i druge izvore.

Planira se digitalizacija dijela građe (prvenstveno vlastita izdanja, hemeroteka, a zatim odabir rijetkih dijela koja se mogu digitalizirati u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima („Narodne novine“, broj 111/21), Standardima za digitalne knjižnice („Narodne novine“, broj 103/2021) i Smjernicama za digitalizaciju kulturne baštine.

- kriteriji za nabavu knjižnične građe:

- osnovni kriterij nabave knjižnične građe:

-kriterij vrijednosti (nezaobilazna stručna djela, djela koja donose nova saznanja i otkrića u struci i srodnim znanostima...)

-kriterij potražnje (prema zahtjevima korisnika)

-specifični kriteriji:

a. priznati autor

b. temeljna djela (za predmetna područja povijesti umjetnosti, arheologije, etnologije, arhitekture, urbanizma, konzervatorstva i dr.)

c. stručnost, dubina obrade teme i ugled nakladnika

- d. kulturno-povijesni zbornici
- e. opremljenost djela bibliografskim podacima, kazalima, predgovorima
- f. temeljna opća referentna djela
- g. recenzije uglednih autora
- f. stručna građa na stranim jezicima

-način nabave građe i izgradnje zbirki:

- a. kupnja
- b. dar
- c. otkup Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske ustupa Knjižnici izdavački primjerak ponuđen za otkup Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, te dokazni primjerak izdanja sufinanciranih sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske)
- d. zamjena: temelj zamjene su vlastita izdanja Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, prvenstveno Uprave za zaštitu kulturne baštine i rijetko duplikati
- e. vlastita izdanja

- vrsta knjižnične građe koja se nabavlja:

- a. knjige (stručna, znanstvena i popularno-znanstvena literatura, referentna građa)
- b. periodika (časopisi)
- c. AV i DVD-građa
- d. sitni tisak

- sadržaj građe

- a. stručna literatura
- b. zavičajne monografije
- c. referentna djela
- d. bibliografije
- e. recenzije, prikazi
- f. nabava na zahtjev korisnika
- itd.

JEZICI ZASTUPLJENI U KNJIŽNICI

Knjižnica posjeduje knjige većinom na hrvatskom jeziku, zatim na srpskom (hrvatsko/srpskom; srpsko/hrvatskom), slovenskom, makedonskom, bošnjačkom, njemačkom, engleskom, talijanskom, francuskom, španjolskom, ruskom, češkom, slovačkom, poljskom te manji broj naslova na drugim jezicima.

ODRŽAVANJE ZBIRKE

- a. obrada novih naslova u fond
- b. revizija fonda i izlučivanje / otpis građe koja se malo koristi, uništene i oštećene građe, zastarjele i nerelevantne građe
- c. knjižnica u znatnoj mjeri sadrži naslove koji se ne mogu nadomjestiti ili pronaći u drugim formatima, na primjer, rasprodana izdanja, stara izdanja, stoga je naglasak na zaštiti i popravku, a ne otpisu
- d. starija i manje korištena građa smještena je u zatvorenom spremištu
- e. zaštita oštećene građe

ZAŠTITA GRAĐE

Knjižnica trajno čuva i osigurava dostupnost građe.

Zaštita fonda Knjižnice osigurava se tehničkom zaštitom (vatrodojavni sustav, zaštita od požara i video nadzor) te zaštitarskim nadzorom u okviru Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Na godišnjoj bazi pregledava se fond i izdvajaju oštećena izdanja te se daju na uvezivanje i popravljavanje.

Smještaj fonda

Građa knjižnice smještena je na dvije lokacije. U prostoru Knjižnice koji je adekvatno opremljen i u spremištu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, prostoru koji nije posve adekvatan za spremanje knjižne građe. Rijetka i stara građa smještena je u sefu.

OBRADA GRAĐE

Sva građa se katalogizira, formalno i sadržajno obradi, inventarizira, signira i smješta na police. Obrada građe radi se kroz knjižnični program ZAKI.

KORIŠTENJE ZBIRKE

Politika nabave knjižnične građe i izgradnje Knjižnice, odnosno knjižničkog fonda služi prvenstveno stručnjacima koji se bave zaštitom kulturne baštine, stručnjacima konzervatorsko-restauratorskih ustanova te stručnjacima, studentima i profesorima s područja povijesti umjetnosti, etnologije, arheologije, arhitekture, hortikulture i drugima.

Knjižnica je otvorena i za vanjske članove za rad u Knjižnici (izvan Knjižnice se ne posuđuju djela starija od 1945. godine, periodika, kao i rjeđa i vrjednija nova izdanja) te posudbe za van uz ograničenja (posudba na 10 dana uz mogućnost produženja).

Katalog knjižnice je dostupan preko programske podrške ZAKI on-line (<https://katalog.min-kulture.hr/pages/search.aspx>).

O novim naslovima u fondu knjižnica redovito izvještava korisnike putem biltena prinova u tiskanom i elektroničkom obliku. Objavljuje se dva do tri puta godišnje (<https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/kulturna-bastina/specijalna-knjiznica-uprave-za-zastitu-kulturne-bastine-pristup-on-line-katalogu-11824/11824>)

VREDNOVANJE ZBIRKE

Knjižnica posjeduje najvrjedniji i najpotpuniji fond u Hrvatskoj s područja konzervatorsko-restauratorske teorije i prakse te prateću literaturu s područja povijesti umjetnosti, arheologije, etnologije, arhitekture, urbanizma i dr.

Fond je formiran od 1910. godine s tim da je retroaktivno nabavljena i starija literatura interesantna konzervatorskoj struci.

Zbirka se vodi u skladu sa Standardima za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

KLASA: 611-04/24-01/0039

URBROJ: 532-06-02-02-01/7-24-1

Zagreb, 17. srpnja 2024.

dr. sc. *Nina Obuljen Koržinek*

IZVORI

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti („Narodne novine“, broj 17/19, 98/19, 114/22 i 36/24)

Standardi za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 103/2021)

Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe („Narodne novine“, broj 27/23)

Tadić, K. Rad u knjižnici

<http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/katm.htm>

Nebesny, T. Otkup knjiga kao način nabave u knjižnicama

http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/nebesny_otkup.htm

Nebesny, T.; Švob, M. Izgradnja knjižne zbirke u narodnim knjižnicama

http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/nebesny_svob.pdf

Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu (2010.)

IFLA public library service guidelines (2010.)

Knjižnice i intelektualna sloboda (1999.)

<http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/kiis.htm>

IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga

<http://www.ifla.org/en/publications/intellectual-freedom-statements-by-others>

Smjernice za odabir građe za digitalizaciju www.kultura.hr

Opća deklaracija o ljudskim pravima

Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 111/21)

Standard za digitalne knjižnice (NN103/2021)

Smjericama za digitalizaciju kulturne baštine

<http://www.ffzg.unizg.hr/hre-edc/Deklaracijalj.p>

Okvir smjernica za izradu pisane politike nabave građe i izgradnje zbirke u narodnim knjižnicama. <http://maticna.nsk.hr/strucno-savjetodavna-pomoc-i-strucni-nadzor/smjernice/>